

A „KELET” előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

A hazai románsajtó a magyar-nyelv ellen.

Mióta a lapok hozták azon törvényjavaslatot, mely ha egykor törvényvé váland, a magyar nyelv az összes hazai elemi iskolákban kötelezett tantárgy lesz, a hazai román sajtó kimondhatatlan mozgás keletkezett, melynek vége bizony még messze leendő. Az aradi „Scóla si biserical”; a brassói „Telegrafu”; „Roman” és „Observatorul”; a balázsfalvi: „Folia scolastica”; a brassói „Gazeta Transylvaniei” egyhangulag felszólalnak azon törvényjavaslat ellen. Ha tudjuk, hogy a hazai románsajtó nagybőrből olyan papok, tanárok és tanítók kezében van, kik Nagy-Szebenben, Balázsfalván végeztek s ha némelyek egyetemet is látogattak, német, francia egyetemen fordultak meg és így legkisebb gondjuk is nagyobb volt annál, hogy a magyar nyelvet elsajátítsák: egészen önként következnek, hogy ilyen egyének irtóznak a szóban forgó törvényjavaslatról és az ellen ugyazólva „kéz- zel, lábbal” dolgoznak.

Az egyik felhívja a g. kel. és g. kath. érsekeket és püspököket, hogy nyomban sies- senek fel Bécsbe a Felségéhez s kérjék meg, hogy ne fogadja el ama törvényjavaslatot; a másik zsarnokságnak hirdeti még születése előtt; a harmadik paedagogiai s politikai szem- pontból támadja meg; a negyedik kerekén ki- mondja, hogy ha ebből a törvényjavaslatból valaha törvény lesz: akkor néhány évtized- alatt vége nem csak a román nemzet- ségnek, hanem a vallásnak is. „Limba si religiunea nostra sunt perdate in Ungaria.” Így ír a „Folia scolastica” Balázsfalváról ez évi 2-ik számában.

Már ha a hazai románsajtó így üdvözlí a törvényjavaslatot: elképzelhetjük, hogy mi- lyen port vernek fel oda át Romániában a román lapok! Igaz, hogy a „Kelet” ezt szó- ról szóra így megjósolta s így itt is bete- lik, hogy nincs semmi új dolog a nap alatt. Hanem egészen más kérdés az, ha vaj- jon méltó-e a románsajtónak ez a félelme. Akarja-e valaki bántani a román nyelvet mint tanyelvét az iskolákban és a templomokban mint az isteni tisztelőt nyelvet? Erre csakis egy lehet a felelet t. i. a magyar nemzetnek oszeágában sincs bántani a románnyelvet sem az iskolában, sem a templomokban. E sorok

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A pestisről.

Közl: L. Bodor László.
(Folytatás.)

1313. Egész Németországon pestis. Az embe- reknek alig egy harmada maradt meg. Kölnben 90.000, Mainzban 16.000. Wormsban 6000, Speier- ben 9000, Strassburgban 13.000, Baselen 14.000, Würtembergben 4000 emberr halt meg. (Trithem- Linzbauer.)

1316. Germania, Fiandria, Frisország és Burgundiában éhség és pestis. Sok esőz és a miatt következett éhség idézte elő. (Linzbauer.) Csakugyan nála olvassuk, Paulus Ádámus után, hogy azon év telén oly nagy hó volt, mely a ve- téseket „megfojtotta”, a földből „kibugyogó” va- zek áradásokat idéztek elő. A Duna Passautól, Ausztria- és Magyarországon számtalan helységet vízzel borított. Ez évben Magyarországon is pes- tis volt, sőt egész Európát meglátogatta.

1317. és 1318-ban Cromer szerint Lengyel- országot oly nagy éhség sújtotta, hogy sokan még az emberhúst is megették. Volt példa rá — írja — ha Dlugossiusnak hinni lehet, miszerint szülőik gyermekeiket és viszont — felfalták. Erre pestis következett. Ez évben Csehországba is beúttott a pestis, Franciaország, Flandriában hasonlóképp pusztított (Trithemius — Pilgram — Linzbauer) oka az 1315. évi éhség volt.

1320. Pestis (Paulus Adamos Valentis — Linzbauer) okál az előbbi évben volt éhséget tu- lajdoníthatni. Dlugossius szerint, olyan éhség volt, hogy az emberek lelopták az akasztófáról az embert, hogy megegyék. Azután meghalt, ki a holt-testből evett. Az éhség tartott 1321. végéig. Lengyelor- szágot, Ausztria volt leginkább sújtva. Ez évben Ma- gyarországon rendkívül bő termés volt, sokan ide vándoroltak.

1327. Az Eichstadi püspök postisben elhalt.

írója végig olvasta a 111-ik egyetemes tanító- gyűlés naplóját, figyelemmel kíséri a napi- sajtót, de olyat sehol sem talált, a melyről tiszta lélekkel elmondhatná, hogy: ez már végveszélyre juttatná a románnyelvet és a g. k. és g. kath. hitfelekezeteket. Igaz, hogy a 111-ik egyetemes gyűlés előre megmon- dotta, hogy a magyar nyelv ellen legfennebb ez a két erdélyrészi hitfelekezet fog tüntetni; de ezzel nem oda célzott, hogy a román- nyelvnek és gr. kel. gr. kath. hitfelekezetnek peracot kiáltson, hanem megmondotta előre, hogy kik fognak a magyar nyelv ellen tüntetni; mert ősmerte, úgy látszik, ezen két hitfelekezetet.

Nézetünk szerint hasznosabb dolgot ten- ne a hazai román sajtó, ha közölné a 111-ik egyetemes tanítógyűlés naplójából mind- azokat a tételeket, melyekkel a magyar nyelv- nek kötelező tantárgyvá tételét Molnár Aladár, György Aladár és mások oly meggyőzőleg in- dokolják. Ezzel legalább csillapítólag hatna a kedélyekre és míg egyfelől igazat szólna, másfelől hazafui kötelezettség teljesítése. Le- het pro és contra vitatkozni, hogy milyen nehéz egy idegen nyelvet tanítani az anya- nyelv mellett 6—12 éves gyermekeknek. Fel lehet hozni, hogy a népiskolában a gyerme- kek most is tul vannak terhelve. Lehet állí- tani, hogy oly vidékeken, hol a románság tö- megesen lakik s hol az iskola falain kívül a tanuló egy magyar szót sem hallanak, ott felette kevés sikere lesz a magyar nyelv ta- nításának s ha úgy tesszük, fényűzési cikk- nek — obiectu de lúcu — is nevezhetik a magyar nyelvet; de azt állítani, hogy ezen törvényjavaslat Magyarországon a román- nyelv és a vallás ellen vesztve; ez mégis sok!

A román nyelv azután is megmarad tan- nyelvnek s a magyar nyelv csak köteles tan- tárgy leendő. Hol van tehát itt az a rette- netes veszedelem? Azt mondták ott a vesze- delem, hogy ha hat év múlva a románnyel- vű tanító nem lesz képes magyarul taníta- ni, nem fogják tekintetbe venni, hogy ő 18—20 évig jeles tanító volt, hanem mert a magyar nyelvet nem tudja, az utcára dob- ják, voru fi scosi in ulitie s miután életét a nép művelésére áldozta, jutalom fejében a kö- regetésre lesz utalva.

Ilyen s ezekhez hasonló frázisokkal el lehet keseríteni a románnyelvű felekezeti ta-

(Altachi kronika Linzbauernól). Alig hisszük azon- ban, hogy epidemia lett volna, mintán az évről sehol máshelyt pestist nem látunk följegyezve.

1333. Florenz, Hetruria és Németország né- pességét a pestis megtizedelte. (Paulus Adamus Valent. — Linzbauernól.)

1335. Persiában pestis. Abban hal meg Abousaud szultán. Ez évben született Tamerlán. A nagy csapás miatt ez évet Loudh-nak hívták, mely annyit tesz: „segély.”

1340. Németországon pestis, éhség. Ugyan- ezen évben nagy bűjtősen üstökös mutatkozott; Trithemius szerint Hetruriában és Florantiában 90,000 lakosból 16,000 maradt.

1342—43. Északról Pestis. Ellepte „egész világot” (Linzbauer.)

1345. Minden országban pestis. (Lapacz, Pil- gram — Linzbauernól). Ez évben mindenfelé ár- vizek voltak, minőre száz év óta sem emlékeztek. Rebdorf Henrik özönvizeknek nevezi. Umbertus Locatus szerint Piacenzában a lakosság fele veszett el a pestisben.

1346-ban Francia- és más országokban öl- dőkölt a pestis. (Mausset.)

1347. Roppant ködök (vapor) észak felől, mi- ket az emberek iszonyodva szemléltek. Állítják né- melyek, hogy keleten tömérdek állat (ösmertlen) esett az „égből”, ezek megbűzhöttek s a miatt pes- tis ütött ki. (Bergomensis). Ez és a következő év- ben majd minden kereszténylaka országban pestis volt. Akkor halandóság volt, minőt még soha sem láttak.

1347. és 48-ban tartott. Utóbbi év végén még nem volt remény, hogy az epidemia meg fog szűnni, mert a rohamos kiütések lázak még gya- koriak voltak. (Febres acutae et apostomatae). A nagy halandóság miatt az „egész világ megzava- rodott.” Több város és falu kiürült, az életben ma- radottak elfutottak, ott hagyva házaikat, vagy- onukat. (Hall Abenragel.)

Bebdorfi Henrik így ír ez évről. Hallatlan pestis. Legelőbb a tengeren tuli pogány tartomá- nyokban ütött ki, még pedig oly nagy mértékben, hogy kétszáz ezer helységet, falut és várost tett üressé. Innen huroztak be Európába. Avignon-

Az ÉRTÉKESB CÍKKEK DHAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

nitókat a magyar kormány ellen, sőt az egész magyar nemzet ellen is; de hogy ezen rémkáltásoknak nincs semmi alapjuk, az is bizonyos. Ugyanis három év alatt a tanító- képző intézetekben, és hat év alatt az élet iskolájában, egy kis jó akarat mellett meg lehet tanulni magyarul írni és olvasni akár melyik értelmes tanítónak, s bizonyára meg is tanulna mindenik, csak a hírlapok és ve- zetek ne izgassák a tanítókat s a népet a magyar nyelv ellen olyan szívtelenül, mint most teszik.

Vészt és pusztulást jósolnak e törvény- javaslat miatt a magyar hazára. Igen ter- mézetes, hogy ha ily megfontolatlanul rémit- getik a tanítókat és népet, itt-ott még za- vargás is támadhat. Azonban ki lesz annak az oka? Vajjon ez a törvényjavaslat, avagy az az ellen izgatók?

Lám már Déván fölemelte szavát a reactió. Ott nem birt 1871 óta létrejönni a román olvasó-egyesület, holott megerősített alapszabálylyal rendelkezett. Most már szer- vezte magát és legelső hazafias (?) ténye az volt, hogy Papiu János gr. kel. esperes útján a gr. keleti érsekhez feliratot intézett, a melyben kéri a dévai és környékbeli ro- mán intelligencia az érsek urat, miszerint használja fel ő Felségénél minden befolyá- sát arra, hogy abból a törvényjavaslatból törvény ne lehessen.

Annak a román kaszinónak az alap- szabályaiban aligha benne van az a §, a mely a kaszinónak jogot adna az államnyel- ve ellen úgy írni, amint irt az érsek urhoz.

Alig hiszem, hogy a dévai román ka- szino alapszabályai feljogosítsák „Cassiu” urat így írni az állam ellen. „Teljes tisztelettel kérjük ont is, t. i. a Gazet'a szerkesztőjét, hogy írjon, tanácsoljon és tegyen meg min- den lehetőt, hogy ne érjék meg azokat a napokat is, midőn szeméinkkel látnók leg- szentebb intézeteink pusztulását.” Ez a fel- adata egy román kaszinónak Déván avagy bár hol is?

Az érsek urhoz intézett feliratban a ten- tatú ingrositoriuinak, iszonyító merényletnek nevezi a dévai román kaszinó a szóban forgó törvényjavaslatot, mely- nek a román egyház is nem sokára ki leendő téve.

Egy szóval a hazai román lapok meg- indították a mozgalmat ama törvényjavaslat

ellen s a vidéken a dévai román kaszinó már visszaadta a hangot. Hol lesz ennek a vége és minő vége? Számoljanak erről az izgatók.

— A pénzügyminiszteriumban már megkezdtek a vadászati adó eltörlése iránt azelő- zetes tanácskozásokat.

E tárgyra nézve a javaslatot a pénzügyi- miniszter csak a fényűzési-adók eltörlésére késziten- dő javaslattal együtt fogja benyújtani.

A közigazgatási bizottságok ügyében, mint a „F. H.” a belügyminiszter még e héten megteszi a lépéseket egy esetleges értekezlet ösz- szehívására.

— Az osztrák kormányválság a megelő- ző stádiumban áll. Taaffe gróf sorra próbálta a „kapacitásokat”, értekezett Coroninivel, Ple- nerrel, Horst miniszterrel s Trauttmansdorf gróf- fal. Sokat tanakodott Stremayrral. De alkudozásai sikerre nem vezettek.

A „hivatalnok-miniszterium” alakítására vo- natkozó hír még mindig tartja magát. Plener és Stremayr ebbe semmi szín alatt se lépnek be. Hasonlóképp esetenek tekintendő a Pretis me- maradására vonatkozó combináció is.

A kabinet ebből láthatólag, ha megalakul is, annyira színtelen lesz, hogy (bárminek tekint- sük is) kidomborodóbb politikai programot nem fog adni. A mit különben bármelyik osztrák ka- binet alig fogna adni — a jelen viszonyok közt.

— „Politikaitük ördarabok” cím- mel jóvalról és ügyes tollal írott, röpirat jelent meg az Athenaeum bizományában. Írta: Zsombor; ára 1 frt. Megmondja az igazat minden irányban, de megmondja azt is, hogy a monarchia decom- ponálására csak egy út vezet, és ezen ut az, me- lyet az ellenzék itt és a Lajtántul ez utóbbi időben traciroztak.

— Galicziai helytartónak lengyel poli- tikai körökben Smarzewszky képviselőt em- legetik.

— Bosznia és Hercegovina számára e napokban fog bekövetkezni 43 „kerületi főnök”, helyesebben végrehajtó kinevezése. Bécsben a kö- zös pénzügyminiszternél a horvát hivatalnokok egész bucsujárást tartanak az „életbeléptetendő szabá- lyzatok” tárgyában.

1441. Spangar szerint Budán nagy dőgha- lál volt. Croner megjegyzi: dacára annak, hogy még a királyi palotában is szedte áldozatait, a király közhelyeken megjelent és minden tekin- tetben teljesíté tisztét.

Csakugyan ő írja, hogy a pestis miatt a concitum Ferrarából Florenzbe tétet át.

1454. Egész Európában uralkodott a pestis (Bonfin).

1467. Lengyelország minden tartományában éhség és pestis. Onnan más tartományokba is át- csap. Az éhséget még nevelte volna, ha az embe- rek száma a pestis miatt nem apadt volna meg. (Dlugossius) Ugyanez évben még az egerek is nagy számban jelentek meg és iszonyú pusztítást tettek a gabonákban.

1452. Szileziát és Krakó vidékét pestis lá- togatta meg. Dlugossius szerint oly hirtelen ha- lált hozott, hogy némely embert járás, alvás, sőt évs között is megölte. (?) Éhség előzte meg. Pray is ír a magyarországi pestisről. Ő is meg- említi, hogy Hunyadi János augstus 10-én Bel- grádnál pestisben halt el, (A brassói templom falain volt felirat szerint sept. 10-én) Dlugossius azt írja, hogy Krakó körül némely helységet meg- kímélte a vészkes kór, „mely csudát a Romába ten- ni kellett bucsujárást megváltásának köszönheték. (Nem huroztak ki be a betegséget.)

1456. Magyarországon pestis. Pray szerint augstus 10-én Belgrádnál Hunyadi János is abban halt meg. Cromer szerint Magyarországon észlelték először, onnan terjedt át a szomszéd tar- tományokra. Dlugossius is előbbre teszi a Ma- gyarországi pestist, mint a többiekét.

(Folytatása köv.)

A sicíliai Petőfi-iskola.

De Spuches di Galati herceg ő Felségének a palermói k. tud. akademia elnökének ajánlv.

(Petőfi születési napjának 56. évfordulóján.)

(Vége.)

A szép Sicília élő költői és költőnei hosszú sorából még több nevet említhetnék fel, mely Pe-

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eck- haus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch, gasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szervistár 5. sz.

Nyitótéri cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Külföld.

Megvan mégis az orosz-török végleges bé- keszerződés.

A szerződés egészen vége a berlini megá- lapodások nyomán készült s különös pontjait azon kérdések képezik, a melyeket a berlini congressus elintézetlenül hagyott.

A hosszvas tárgyalások folyamán a legna- gyobb nehézséget a hadi-káipótlás ügye ké- pezte. A részletek fölől sok mindenféle táviratke- ringett már; mi lehetetlenné teszi, hogy e perc- ben tudjuk a szerződés pontjait.

A mi a török hadifoglyok élelmezéséért fi- zetendő kárpótlást illeti, azt úgy intézték el, hogy a porta a berlini szerződés aláírásáig járó kárpót- lást fogja megfizetni, de ebből az összegből le fog vonatni a foglyok által Oroszországban végzett munka bére.

Az oroszok elitisztulására a török területől 35 napot tüztek ki. Arra különösen kíváncsi le- het Európa, hogy az oroszok e föltételt teljesíte- ni fogják-e?

Konstantinápolyban ismét foglalkozni kez- denek a novi-bazári foglalás tervével.

A porta, mint rendesen a fontos és esetleg háborúval járó állami ügyekben, s miként azt a hírhedt konstantinápolyi konferenciák alkalmá- val tette, vonakodik a határozott választ megadni.

A szultán ennél fogva elrendelte a nagy tanács összehívását. E nagy tanácsban a mi- nisztereken és főpapokon kívül az összes neveze- tebb államférfiak részt vesznek s a nagytanács határozatában lesz elvetve a tavaszi események kockája.

Szerajevóban most főpostahivaltat szerveznek. Az intézet leendő igazgatójának Ná- dort hízik. — A hivatalnokok tegnap érke- ztek oda.

Az angol politikai élet kiválóbb férfiai vá- lasztóik előtt tartott beszédeikkel már előre jelzik, hogy a közelebb megnyitandó parlamenti ülés- szak ismét nem fogja nélkülözni a keleti kérdés feletti élnők vitákat. E héten Bourke, külügyi al-ál- lamtitár és Hartington ellenzéki vezér tar- tottak figyelemre méltó beszédeket választóik kö- rében. Amaz reményét fejezte ki, hogy a berlini szerződés biztosítandja Európa békéjét s az ellen- zék kifakadásai miatt panaszkodott; válaszul Har- tington meglehetősen élesen támadta meg a kor- mány keleti politikáját. Ez azonban nem akadá- lyozza a kabinetet, hogy kitűzött céljának meg-

tőfi előtt meghajol, de mindez többé nem iskola; feladatunk pedig csak az, a mit Sicíliai Petőfi-iskolának voltam bator elnevezni.

Tudvalevő dolog, hogy Petőfi, már mint kez- dő költő, vágódott Itáliába. Még katona idejéből is birunk töle egy ideartozó igen jellemző vallo- más. Így másik vallomását pedig Tyrolra nézve, vajjon nem kell-e szintén ebből a szempontból megítélni? S mért énekelte meg később éppen Olaszországot olyan szépen? Most már bőségesen jutott neki abból, a mire vágyott. . . . mily ko- rán, s mégis igen későn! Talán nincs nem-olasz költő Shakespeare, Goethe, Molière s talán még csak egy-kettő kivételével, ki Itáliában annyira terjedt el, mint Petőfi. Hogyha vesszük a magyar nyelv izoláltságát és a magyar nemzet kis szá- mát, akkor bátran mondhatni, hogy az összes vi- lágirodalomból legelterjedtebb költő a szép hazá- jában Petőfi.

Értelemzavaró igen sok sajtóhírad s egyéb lapsus csuszott be, kivált az első három közleménybe. Ima a corrigálándók:

- I. közl. 2. hasáb: tótira után gondolatjelet.
3. has. olaszorsz. szaktársai helyett hódítasai.
4. has. kér helyett híres.
5. has. 7 darabját h. csak 7. d.
- II. közl. 1. has. azért h. azért is.
2. has. de még is valami után: A mi természetesen csak az ethicus személyre vonatkozik. Melissa h. Mes- sina. — néhol h. később.
3. has. F—e h. Fent id.
4. has. 2. olasz h. kétréndbeli olasz.
5. has. Mondanom so. h. Talán mondanom se.
- III. közl. 1. has. kelt h. intézet s irodalomtört. fölötte h. téhét irodalomtört. fontos.
2. has. mely h. ki; költők után h. költőkből; darabot, kétségenkívül h. dar., mely kétségenk.; Olivára néz- ve szintén az után vesszőt.
4. has. mert hazánk o népk. h. m. hazánk népk. — leg- északi h. legészakibb; — fiatal költő h. f. költőnek.
- IV. közl. 2. has. complete h. complete; — toutes h. toutes berd h. bord; — ome h. ame; — gorder h. gardier.
3. has. Petőfi-fordító is után kérdőjelet, nyelvet helyett nyelveit.
5. has. comosse h. comosse. — Oua h. Qua.

Az utolsó előtti közl. 3. has. a jegyzet utolsó sora hiány- zik: Az ami, de még sem az. stb. stb.

felelő eszélyes eljárást követően s ha előnyöknek látszik, még szabadelvű párti férfiakat is alkalmazzon, a mint ezt tette az egykori canadai kormányzó, lord Dufferin pétervári nagykövettől kinevezésével.

Loftus lordnak, ki, mint tudjuk, Ausztráliába Új-Dél-Wales kormányzója nevezetett ki, a pétervári nagykövetségről történt hírtelen visszahívására vonatkozólag még ma is minden közlelő felvilágosítás hiányával vagyunk. A Morning Advertiser óvatossá lehet okokra látszik utalni következő sorával:

Beaconsfield lord egyszer teljes joggal állította, hogy egy kormányelnök képességét legjobban igazolhatja diplomáciai megválasztásával, Párisban, Berlinben, Washingtonban oly képviselői vannak Angliának, kiknek valóban párját kell keresni, más fontos államokról azonban, fájdalom, nem mondható ez, mi a jelenlegi komoly válság idején annál sajnálatosabb. A lord Dufferin kinevezetése miatti öröm azonban nem lehet azért Loftus lordra nézve, ki kényes és nehéz tárgyalásokat folytatott kiváló ügyességgel Pétervárt. Oroszországhoz való viszonyaink azonban a legutóbbi politikai események folytán oly gyökeres átalakulásokon mentek át, hogy a változás pétervári diplomáciai képviselőitünkben csak természetesen tűnhetik fel.

A német szövetség-tanács tegnap a jogi bizottság szövegében minden észrevétel nélkül elfogadta a parlamenti büntetőtörvényt vonatkozó javaslatot. A birodalmi tanácsot a császár személyesen fogja megnyitni.

Tegnapelőtt Bismarck herceg elnöklése alatt minisztertanács volt, mely állítólag oly heves jelenetekre szolgált alkalmat, hogy részleges kormányválság állt körülötte.

Az afgán harczokról ritkán jelentenek valami jelentősebb hírt. Sewart tábornok, ki hadtestével egyenesen baladit Kabul felé, hirtelen azon parancsot kapta, hogy vonuljon vissza.

Ez ovatoság okán azt adják, hogy nagy hóviharok rendkívül nehézé teszik a közlekedést, a mi által a hadosztály esetleg válságos helyzetbe kerülhetne. Stewart Kandahárból fogja békén bevévni a tavaszi.

IX. Pius elhunytának évfordulóján Rómában, a Szt.-Péter egyházbán tartott isteni tisztelen körülbelül 10.000 ember volt jelen.

A képviselőház ülése

— Február 8. —

Elnöki előterjesztések után mindjárt a napirend első tárgya vétetett elő: az 1879. évről hitelműveletek úján fedezendő állami kiadásokról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása. A javaslat címénél felszólal Hefi Ignác s következő szöveget javasol: „Törvényjavaslat az 1879. aug. 1-én lejárt kincstári utalványok beváltásához szükséges hitelműveletekről.”

Hegedűs Sándor előadót nem járul a módosításához, mert az, i-g nem csak ezen, egyébként költségek fidejéről is kell gondoskodni, s az ország hitele érdekében helyesebb, ha az összes szükségletekről egyszerre törtenek gondoskodás.

Németh Albert: Azt hiszi, hogy a tegnapi nagy vereség után a Tisza-kabinetet fenntartani nem lehet, (Ohó! a jobb oldalon,) hogy tehát a még meg nem szavazott tételek megszavazására nem is fog kerülni a sor. Azért portolja Hefinek módosítását.

Kiss Albert még akkor is indokoltan találta a Hefi módosítását, ha nem 14, de 114 lett volna a kormány többsége.

A ház az eredeti szerkezetet fogadja el.

A 2-ik szakaszról

Hosztinszky János indítványozza, hogy a „boszniai költségek megszavazása” kitételnél a szó „esetleg” szavassák közébe.

Rövid vita után a ház az eredeti szerkezetet fogadja el.

A 3-ik pontnál

Lukács Béla indítványozza, hogy a 36 évre tett lejáratú idő a szövegből kihagyassék. — Szapáry gr. pénzügyér felszólalására a ház az indítványt mellőzi.

Az 5-ik szakaszról Simonyi Ernő az államjavarok egy részének leköltését, mint veszélyes feladatot mellőztetni indítványozza. A ház Szapáry gr. pénzügyér felszólalására meghagyja az eredeti szerkezetet.

Igy a javaslat letárgyaltatván, harmadszori felolvasás czéljából a holnapi ülés napirendjére tűztetik ki.

Ezután majdnem minden vita nélkül letárgyaltatott a kérvények két legutóbbi sorjegyzéke.

Végül Pauler miniszter válaszol Pogány Károly interpellációjára, ígérve, hogy a bűnvádi eljárásról szóló javaslatot mielőbb a ház elé terjeszti, s Trefort miniszter válaszol Thaly kérdésére megnyugtatólag az ó-budai római emlékek megvédése tárgyában.

A válaszok tudomásul vétettek s ezzel az ülés 1 órákor véget ért.

— Február 9. —

Az ülés kezdődik déli 12 órákor.

Ghy ozy Kálmán elnök bemutatja a brassói kereskedelmi közéletünknél kérvényét állami se-

gélyezés és az egyéves önkéntesi kedvezménynek intézetükre leendő kiterjesztéséről; Nyitra megye szobatiszti kath. egyházi felügyelőjének kérvényét nyugdíjnyújtás szabadságidőit. Megadatik. A honvédelmi- és kereskedelmi miniszterek a legközelebbi ülésben fognak válaszolni Degré Alajos és Bakay Nándor interpellációjára.

Harmadszor felolvasatik és végleg elfogadjatik az 1879. évről hitelműveletek után fedezendő állami kiadásokról szóló törvényjavaslat. Át fog küldetni a főrendiházhoz.

Ezzel az ülés 1/3 órákor véget ért.

A legközelebbi ülés szerdán fog tartatni.

Létesül-e a szamosvölgyi vasút?

Alóírtat, mint a szamosvölgyi vasút előmunkálatainak alkalmazott titkárt számtalanon ostromolják ily kérdésekkel: „Hogy áll a vasút ügye?” — „Lesz-e vasutunk?” Ez az utóbbi kérdés olyan, hogy arra mélyebb belátású ember is alig tudna határozott igennel vagy nemmel felelni; — annyiavál kevésbé alóírt. Azt azonban tudom, hogy a szamosvölgyi vasutat két ténykörrel megnem segíti elő. Az egyik az a támogatás, melyet a kormánytól kértünk, s mely 600 részvény átvételét biztosítja. A másik pedig az, melyet a szamosvölgyi vidékektől méltán várhatunk. Az elsőről, t. i. a kormány támogatásáról most nem szölok, hisz az biztosítva van; de a másik t. i. a szamosvölgyi vidékek támogatása, méltó és fontos kérdés tárgya lehet.

Tudjuk ezt mindnyájan, hogy a szamosvölgyi, illetőleg apahida-deési vasút kiépítése által három törvényhatóság anyagi s szellemi érdekei legközelebből vannak érintve. Tehát Szolnok-Doboka, Beszterce-Naszód- és Kolozs megye egy részének hazafias közönsége van arra utalva, hogy az említett vasút létrehozásában részt vegyen. Joggal el lehet tehát várni, hogy e három megye vagyonosabb s értelmesebb férfiai és testületei csoportosan sorakozzanak az építéshez szükséges pénzösszeg felének előteremtésére.

S e joggal kíváncsiak lennénk szemben mit tapasztalunk? . . . Közöny, részvétlenséget s tartózkodó álláspontot. Tisztelet a kivételnek! mert ilyenek is vannak! A kibocsátott szerződés aláírása nagyon nehezen megy. Aláíratlan küldik vissza olyanok is, kik tisztessegek vagyonnal bírnak. Másfelől az aláírók között 1 és 1/2 részvénytől látok szerepelni olyanokat, kiktől legalább is 5—6 ezer forint aláírását lehetett remélni. Egyik egy, másik más czim alatt kíván kibujni a részvényaláírás alól. — Elősorolhatlan mindama részvétlenség, melylyel itt ott találkozunk.

Ily eljárás mellett, s ily kálitásokkal szemben könnyű megadni a feleletet e kérdésre: „Lesz-e vasutunk?” — Ha a legközelebbel érdekeltek három megye közönsége — elfeledve magasztos hivatását — közönnnyel felel a nemes szándéku kezdeményező loyális felhívásaira, — ha Deés, Szamosújvár, Beszterce, Kolozsvár s az elősorolt városok közötti községekben ievő birtokos és kereskedő osztály nem lelkesedik a terv kivitele mellett, s filléreskedik ott, hová százezrek összehozása kell, — ha gazdag birtokosok, vagyonos kereskedők csak egy föl, vagy egy (500 ftos) egész részvény aláírása által kívánnak befolyjni egy közhasznú nemzetgazdasági ügy létesítésére, — ha egyik egy, másik más czim alatt kibuyik a kötelezős szerződés alól, akkor nem lesz vasutunk, nem sikerül az apahida-deési vasút kiépítése.

Sajnos, hogy ezt kell írni! De én csak ismétlem mélt. báró Bánffy Dezső usnak egy nyilatkozatát, melyet a közlelőbbi vasuti gyűlésen tett. Ő mlta ugyan kinyilvánította, hogy az érdekeltek közönség kellő támogatása nélkül a szamosvölgyi vasút kiépítését keresztárvinni nem tudja. E nyilatkozat kettőről tanusodik. 1) Ő mlta maga nem rendelkezik annyi pénzzel, mennyivel a vasutat kiépíteni lehessen. 2. Ő mlta nem tapasztalt akkora áldozatkészséget, mint a mennyit méltán megkívánhat a vasút ügye.

Az első mindenki előtt ismeretes. A másik pedig ép oly megfontolásra méltó, mint a mily kedvezőtlen hangzású. Való ugyanis, hogy a közönség élénk rokonszenvvel kíséri e vasút ügyét. Csakhogy az anyagi támogatás kérdésében nem tanusított a nyilvánított rokonszenvhez s az ügy fontosságához mért áldozatkészséget. S pedig ez az, melynek mily mérvben való nyilvánulásától függ a terv kivitele vagy bukása. Azért jól megfontolandó, hogy báró Bánffy Dezső ő méltósága egymagára a szamosvölgyi vasutat ki nem építi. Mikor ő mlta e hasznos kezdeményezéshez fogott, számításba vette egyfelől a kormány, másfelől az érdekeltek közönség támogatását. . . Nem elismerése méltó-e, hogy ő mlta az egyiket kinyerni s biztosítani tudta? . . . De másfelől ennek megnyerése s a vasút létesítésének fontossága nem szolgálhat-e ösztönöl arra, hogy mindazok, kik a létrehozásban résztvenni hivatnak, hozzák meg a szükséges áldozatot, mely nélkül nem létesül a legnemesebb szándéku vállalat? . . .

Nem elég tehát rokonszenvvel kísélni a vasút ügyét, hanem hogy létesüljön, anyagi áldozatot is kell hozni azoknak, kiktől a közhangulat s a kedvező anyagi viszonyok méltán megvárják. Nem elég ezt mondani: „én akarom, hogy legyen vasutunk”, hanem szükséges, hogy az aka-

rat tettekben nyilvánuljon. Kövessük Széchenyit, ki a tettet előbb helyezte minden-salagos frázisnál. Arra van szükség, hogy kik ténnyekben mutassa ki a vasutügy iránti rokonszenvét. Itt pedig az a teendő, hogy a vasuti részvényekből legalább 600 aláírassék. A ki akarja a szamosvölgyi vasutat, az mutassa ki jóakarátát s írjon alá részvényeket a maga tehetsége szerint. Ha a Szamosvölgyi felhozott vidékein mindenki megteszen annyit, mennyit anyagi ereje megbir, nem válik kétségessé a vasút létele. Gondoljuk meg, hogy rokonszenvvel, frázissal és ígéretekkel vasutat építeni nem lehet.

A szamosvölgyi vasut apahidai vagy kolozsvári csatlakozása felett felmerült nézetkülönbségek ne aggasztanak senkit se, mert a kérdés a magas kormány országos tekintetektől vezéreltetve valószínűleg úgy fogja megoldani, hogy az eredménnyel mindenütt meg lesznek elégedve. De különben is annál, hogy a szamosvölgyi vasut csatlakozás Apahidán vagy Kolozsvárt történjék, sokkal fontosabb az, hogy létesüljön-e a szamosvölgyi vasut vagy ne? A csatlakozást nem mi döntjük el; de a létesítés tőlünk függ.

Vass Imre.

TÖRVÉNYHATÓSÁGOKBÓL.

Szolnok-Dobokamegye közigazgatási bizottsági ülése.

Deés, 1879. febr. 9.

Megyéni tervkegy főispánja budapesti utjából haza térvő a közigazgatási bizottság ülését tegnap tartotta meg.

Meglátstott, hogy a mult ülés csak január 18-án folyt le, mert a most előadott ügydarabok nem nagy számot tettek ki. A bevett gyakorlat szerint főispán ur ő méltósága mutatta fel mindazon ügydarabokat, melyeket a mult ülés óta sürgős voltuánál fogva, az egyes szakelőadók javaslataira elnök felelőssége alatt elintézt, nemkülönben a fegyelmi választmány határozatát, mely szerint az aranykezzei falusbíró 5 ft pénzbírsággal elmarasztalt alispáni végzés helyben hagyott. A megye főjegyzője — ki, mert az alispán sorozáson volt, alispáni helyettes is — előadta a földmivé- lés, ipar- és kereskedelmi miniszter ur leirátát, melyben a nagyszebeni postaigazgatósággal való igazolást, hogy az itteni közigazgatási bizottsági üléseken mindaddig (2 1/2 év alatt!) betegeskedése miatt nem jelenhetett meg, közölve, tudatta, hogy ha a postataigazgatósághoz az üléseken való megjelenésben jövőre is akadályozva volna, akként intézkedend, hogy a törvény intenciójának e tekintetben érvény adassék: örvendetes tudással vétettünk.

Az adófelügyelő előadományaiból kellemesen hallottuk, hogy az adóbeírások január havában 4794 ft 25 kr-mal mutat több eredményt mint az 1878 évi januáris havi, hogy továbbá jövőre a közjegyzőtől az előirt havi kimutatások fognak bekérteni, melyekből kiünjék, hogy kik a hátralekésok, mert eddig bizony megtörtént, hogy egyes községekre a felelősség az adóhivatalok sommas kimutatásai alapján kimondatván, a végrehajtó tiszt megjelent a községben s csak ekkor tűnt ki, hogy a tetemes adóhátrálék részben egy pár közvetlen adófizető terhel, másfelől pedig oly adóösszegeket foglal magában, melyek behajthatlanok és leírásba hozandók, tehát a községre a felelősség terhe ok nélkül súlyosított. Ideje is már, hogy az adóbe- hajtatás körül szabályos és tapintatos eljárás kövessék s ezt a mennyiben új adófelügyelőnk erélyt és tapintatosságát ismerni szerencsénk lehet, bátran remélhetjük is. Bejelentett továbbá az adófelügyelő több körjegyzőt és falusbíró, a kik az adóügy körüli hanyagságokért 5—25 ftig büntetettek, végül Balogh Károly, Telegdi Béla, Anka Sándor, Morosán Berencséröl, körjegyzők községben az általuk elhanyagolt adó előírás munkálatok elkészíttetni határozattak.

A kir. tanfelügyelő előadta a domokosi állami tanítóellen az ottani lelkész által beadott panaszlevelet, mely szerint az a gyermekek bántalmazásával, szülők megértésével, szóval durva modora miatt vádoltatik: kiadatott a tanfelügyelőnek a tényállás nyomozása s az eredmény bejelentése végett. — Panasz emeltetvén továbbá, hogy az itteni kisdóvódásban a szegény sorsu gyermekek felvilágosítása — a vagyonosabbak gondosabb ápolása folytán — elhanyagoltatik, az ügy megvizsgálására s a baj orvoslására a tanfelügyelő utasított. Mint hallottuk a baj abban rejlik, hogy a gyermekek száma s a szózat jóval meghaladván, egy tanító és egy ápolónak elegendőnek bizonyult, miköböl egy segéd tanítónő és egy második ápolónő beállítására égetően szükséges. Jelentetvén, hogy több felekezeti iskolában tanító nincsen, átirat intéztetik a gör. kath. Püspökhez, hogy ugy ezírást, valamint az iskola mulasztók nevei beterjesztése iránt intézkedjék. A kir. mértök javaslata folytán a Soos-mező — Oroszmező — nagylődél utronal kiengesztelése „Doboka hegy” kikerülésével elfogadtatott, s a 9 ezerbe kerülő műtárgyak kiépítésére 5 ezer ftnyi államegély kéretett; mi ez összeget annál biztosabban hisszük megnyerhetni, mivel ezen — a megye közmunkájával kiengesztelendő — út, állami ut gyanánt fog átadatni, s e mellett a közlekedés a „Dobokahegy” kikerülésével sokat nyor.

Végül előadott a pénzügyminiszter urnak azon leirata, mely szerint a megyeház épületében fölsőleg helyiségeket a királyi adófelügyelőségnek irodai czélokra 15 évre 3000 ezer ftinak két rész-

letbeni lefizetése mellett átvenni hajlandó: a bérlet megköteendőnek határozatott. S ezzel az ülés véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Kisfaludy-társaság ünnepélyes közgyűlése.

— Február 9. —

A Kisfaludy-társaság ma tartotta meg harmadik közgyűlését Kisfaludy Károly emlékezetére Lukács Móríc elnöklése alatt. Az akadémia díszterme szép női s uri közönséggel telt meg ez alkalomra, többi közt ott láttuk somogyi Szontagh Pált s Majláth Györgyöt családijával. A közönség meleg érdeklődésben bizonyára a közgyűlés igen válogatott tárgysorozatának is nem csekély része volt. Mondanunk sem kell, hogy a Kisfaludy-társaság tagjai majd mind jelen voltak az ünnepélyen.

A közgyűlést Lukács Mórícnek tetszést keltő elnöki beszéde nyitotta meg, melylyel egyszerű mind búcsút vett az elnökségtől. Érdekesebben, itt-ott felcsillámló humorral fejté ki, hogy nálunk — ily bőbeszédű országban — erkölcsi bátorság kell bevallani, hogy nincs tárgy elnöki beszédre, vagy ha van is, nem volna szabad bevonnai elnöki megnyitó beszéd keretébe. Így nem volna szabad az elnöki beszédnek titkári jelentést tartalmazni, mert ez a titkári dolga; de értekezés vagy tanulmány sem lehet tárgya, mert ez meg a többi elődök körébe vág. Nem tagadja, voltak olyan elnöki beszédek is, melyek a szűk keretből messze kihatottak, s a társaság kebelén kívül is hullámokat vertek, ilyen volt Széchenyi a nemzetiségről, a Deseffyfy, melyben alapját vetette meg az akadémia új alakulásának. Nézete szerint az elnöki beszéd szövegét az irodalmi társulatok keletkezéséről, hasznáról, feladatáról: mennyiben feleltek meg kiűzött cöljüknak, mit kell tenniük, hogy sikeresen működhesseken, s több előlekről. De idővel ezek is ismerteké válnak, az elnök ismétlésekké esik, azért tehát legjobb, ha minden közgyűlésen más és más elnököl. Egy barátja azt ajánlotta neki, hogy jó lenne évről-évről a magyar irodalom fejlődéséről, a legújabbban felmerült irodalmi képet adni. Ezt azonban ő nem teszi, de egy utódjának sem tanácsolja, hogy e darázs-fészekbe nyuljon. Utal Eötvös és Toldy példájára; Toldy a fiatal Eötvös műveit kissé szigorú kritika alá vette, a két jeles ember mindig tisztelte, becsülte egymást, de nem állíthatni, hogy lelkükben is kibékültek egymással. Azt ajánlja tehát, hogy minden közgyűlésen más-más tartsa az elnöki beszédet, melynek tárgya lehetőleg kerülje a szakszerűséget; s beszédjét azzal végzi, hogy előadja az okokat, miért vonul vissza a társaság vezetésétől, miért keresi fel a magányt. Ez okok közt nem utolsó az, hogy ő billettansnak tartja magát, ki valaha foglalkozott ugyan versírással, műfordítással, beszélyírással, de ezekre már ő is alig emlékszik vissza.

A közönség zajosan megtapsolta az ősz elnök búcsubeszédét s bizonyára sokan fogják sajnálni távozását.

Utána Greguss Ágost olvasta fel titkári jelentését.

A közgyűlés tárgysorozatának leghevesebb része Szigligeti Ede emlékezete volt Gyulai Páltól, melyet nagy tetszéssel hallgattak végig és fogadtak.

Ezután Szász Károly lépett a zöld asztalhoz, s érczes hangon olvasta fel Szó-p-élet című igen szép költeményét, melyben a házias életet magasztalja kedves gondjaival, édes terhével; a díszlet legnagyobb része azonban a ház frangyalának, a szerető hitvesnek, a gondos anyának jut ki. Magától értetődik, hogy mikor a derék költő lelépett az olvasó asztalról, felviharzó taps jutalmazta a megható költeményért, melynél szebbet s egyszerű tárgya mellett igazabban nem igen hallottunk tőle.

A közgyűlés tárgyának 5. pontja következett, melyet élénk kíváncsisággal lesett a közönség csalogató czíménél s azon körülménnyel fogva, hogy szerzője s felolvasója Ágai Adolf, más néven Porzó, a kedves csevegő tárczák nagymestere, a humoros elbeszlő, annyi törlömetszett jóízű alak megtaromatja. Felolvasásának czíme: Monsieur Polydor, egy ismeretlen fejezet a Hunyadiak történetéből; hűse pedig egy hosszú sörényű, kopott existenciájú félreértett vadzsén, vagabund lángész, minő bőven terem a világvárosokban, s kik végre rendesen valamelyik zugban, nyomorban éhen halnak. Ágai állítása szerint Monsieur Polydor nem költött alak, hanem hus- és vérből való személyiség volt az ő gimnasiaista korából. Anyagi ágról a Hunyadiaktól származtatva magát, ez azonban még legkisebb hibája lett volna képzelgése, hóbortjai s ferde irányú ábrándozásai mellett, hogy a világ nem értette meg benne a nagy zenei lángész. Ketten ismerték csak el benne a nagy szellemet, Ágai, 16 esztendőskor kópé fejével s Stradivarius, — Monsieur Polydor kutyája.

Ágai igen jó felolvasó, humoros tárgyát humorral adta elő; a közönség pedig folyton derült hangulatban volt s egyes részleteknél, mint Monsieur Polydor szobájának leírása, még a Kisfaludy-társaság komolyabb tagjai sem bírták elfojtani a kitörő nevetést. Természetesen zajosan megtapsolták.

A 6. szám Greguss A lakatosok című irodalmi meséje volt, melyben azon irokat osto-

rozza, kik a más irok hibáit és gyengeségeit minduntalan megróják a nélkül, hogy lelkébe batnának.

Azután Beöthy Zolt másodtitkár olvasta fel jelentését az 1878-ik évi két pályázat eredményéről, melyet már ismertettünk a kitűzött új jutalmakkal együtt.

Végül elnök köszönetet mondott a díszes közönségnek meleg részvéteért és érdeklődésért, s a társaságot továbbra is kegyeibe ajánlotta.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

Az özv. Cserey Jánosné által alapított „Székely nemzeti muzeum”

számra f. évi január havában beérkezett adományok kimutatása.

I. Könyvek és kéziratok: Simon Vincze prépost ó nagyágától (Csorna) 1 kő. könyv a XVIII. századból, 1 névtár 1879 ből. Ifj. Fejér Lukács urtól (K.-Vásárhely) 1 kő. könyv a XVIII. századból. Bartha Elek urtól (N.-Borosnyó) 1 kő. könyv. Szentkatolnai Cseh József urtól 5 kő. könyv. A kassai papnöveldi igazgatóságától 1 kő. könyv a XVII. századból. Szentiványi Ignác né ő nagyságától (Nyujtód) 1 kő. könyv. Beke Sámuelné ő nagyságától (Oltseim) egy 2 centim. nagyságú naptár a XVIII. századból. Bód Benedek urtól (Albis) 8 kő. könyv. Kónya Mihály urtól (Borosnyó) 11 dr. kéziratú okmány. Kelemen Lajos ügyész urtól (S.-Sz.-György) 1 kéziratú mfi.

II. Régiség, pénz és érem: Zathureczky Gyula urtól (Baroth) 1 olajfestmény. Kónya Mihály urtól (Borosnyó) 1 pecsétnyomó 1689-ből. Bartalis József urtól (Csalfalva) 1 drb. ezüstpénz. Beke Sámuelné ő nagyságától (Oltseim) 1 cserép korsó, 1 findza talappal, 1 kockás üveg, 1 evő eszköz tartó, 1 himzett pénztárcza, 3 drb. ezüst pénz. Csia György urtól (Kovácsna) 3 drb. ólom érem. Bernád Janka kisasszonytól (Csernáton) 1 majolika gyöngy.

III. Természeti tárgyak: Biró Béla urtól (Csalfalva) 2 drb. veréb csontváza. Dr. Reiner Daniel urtól (K.-Vásárhely) 1 szép embrió. Fogadják a lelkes adakozók, kik tették által egy nemzet kincsét gyarapították, előleges köszönetemet, az útkor hálálás elismerésért.

Imecsfalva, (Háromszéken) 1879. febr. 8-án.

Özv. Cserey Jánosné.

A pestis.

Pétervárról írják: Az orvosi személyzet elküldése Asztrachán kormányzóságba december hó közepére esik. Ugyan ekkor pedig a járvány leginkább fejlődött ki. Karácsony tájában azt mondták: Welljankában már egy hó óta dühög a pestis és senki sem gondol azzal. Már akkor is mindenütt az utakon temetetlen hullák hevertek, három werstnyire nyugat és öt werstnyire észak s ugyanennyire dél felé Welljankától. — Egyetlen egy ház sem volt, melyben pestisben fekvő betegek vagy haltottak nem feküdtek. A lakosok közt a legrettentőbb paní félelem uralkodott és senki sem jött oda segítségért. A betegek ápolatlanul maradtak. Nők elhagyták férjeiket, gyermekeiket. Mindenki csak magáról gondoskodott és menekült, amint tudott: „Ez isten ítélete, ez borzasztó bűnhődés, pestis, postis!” így javeszéltek más falvakba szökőben, hol védelmet és segílyt kerestek.

Welljanka már december közepén nem volt más mint egy irtózatoss hullá halmaz, melyek mindenfelé borzasztó büzt terjesztettek el. A hatóságok részéről tett intézkedéseknek még nyoma sem volt. Az Asztrachánból megérkező Pichanoff ezredé, midőn a helyszínre ért, betegnek mondotta magát és senkit sem eresztett be magához. Midőn az első odarendelt orvosok hozzá jöttek és kérdék tőle, mi teendőjük van és hová kell menniük, egyszerűen csak azt felelte: „Tegetek, a mit jónak látok.” A hullákat földbe kellett volna ásni, de senki sem vállalkozott arra. Végre is csak két katona végezte ezen munkát.

Hányan haltak meg, hányan menekültek, ki maradt meg életben, ki halt meg, erről senki sem tud. A meghaltak számát mintegy két ezerre teszik.

Azt sem tudja senki, mi módon lőnek eltemetve a haltottak és hány hullát raktak egy közös sirba, végre azt sem, minő mélységűek voltak ezen sírok.

Azok, kik elmenekültek, valamint azok is, kik a haltottak eltakarításában részt vettek, azt állítják, hogy a hullákat mindjárt ott helyben, hol találták, mivel már egészen ényészetnek indultak és széthullottak, ásták el. Mivel nem volt kéznél a szükséges munka erő, ezen hullák csak amugy nagyjából ástak el és hintettek meg rögökkel.

Oly személyek, kik utóljára voltak Welljankában, azt állítják, hogy azon helység a pestis eredeti fészke. — A járványt most fertőztetelés által nem lehet többé megszüntetni, csak az egész helységnek földszinén való leégetése által és a síroknak petroleummal eszékölendő lefordítása által gátolható meg a továbbterjedés. De ennek is addig kell történni, míg a hideg tart, mivel a hullák kiáása nagyon veszélyes lenne.

Épp oly keveset tudhatni a többi pontokról, hol a pestis kitört, jelesül: Mihailovskoje, Udacsnoje Nikolaje, Stariza és Selitrennoje helységekről. Azon kérdésre: „hányan

